

Sammandrag av utlåtandena om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till Ålands självstyrelselag

1 Inledning

Utkastet till regeringsproposition är justitieministeriets förslag, som har bearbetats i samarbete med Ålands landskapsregering och ministerierna. Propositionen baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Marins regering.

I propositionen föreslås att en helt ny självstyrelselag för Åland stiftas. Lagen ska ersätta 1991 års självstyrelselag och blir den i ordningen fjärde självstyrelselagen. Syftet är att skapa en tidsenlig lag och ge möjligheter att utveckla självstyrelsen på ett smidigare sätt än vad nu är fallet.

Enligt 69 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) kan lagen inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något annat sätt. Besluten ska i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Efter remissbehandlingen kommer också rådet för bedömning av lagstiftningen att lämna ett utlåtande om lagutkastet.

Ålands lagting ombeds godkänna regeringens proposition när den har beretts slutligt och lämnats till riksdagen.

Ett viktigt syfte med reformen är att skapa ett självstyrelsesystem för Åland som är mer dynamiskt än för närvarande och som därmed med tiden och vid behov möjliggör en smidigare överföring till Ålands lagting av vissa behörighetsområden som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet. Det åländska samhället får därigenom ett större inflytande när det gäller att genomföra de samhällsförändringar som behövs för att anpassa Åland till en ständigt pågående utveckling inom olika samhällssektorer. Självstyrelsen utvecklas inom vissa områden redan vid lagens ikraftträdande. Ett syfte är också att förtydliga självstyrelselagens förhållande till grundlagen. Dessutom föreslås det att dialogen och hörandet mellan riket och självstyrelsen ska utvecklas. Ett allmänt mål är att skapa en

självstyrelselag som har reviderats med beaktande av de samhälleliga förändringar som har skett efter det att den nu gällande lagen stiftades för närmare 30 år sedan.

Begäran om utlåtande publicerades den 6 juli 2021 och utlåtanden begärdes in via tjänsten utlåtande.fi senast den 9 september 2021.

Begäran om utlåtande sändes till 110 instanser, och dessutom kunde vem som helst lämna remissvar i tjänsten utlåtande.fi. Det kom 58 remissvar.

Av **ministerierna** lämnade statsrådets kansli, utrikesministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet utlåtanden.

Av **de statliga myndigheterna** lämnades utlåtande av riksdagens justitieombudsmans kansli, justitiekanslersämbetet i statsrådet, Dataombudsmannens byrå, Underrättelsetillsynsombudsmannen, Statens ämbetsverk på Åland, Försörjningsberedskapscentralen, Tullen, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea, Konkurrens- och konsumentverket, Folkpensionsanstalten (FPA), Statistikcentralen, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), Naturresursinstitutet, Riksarkivet, Lantmäteriverket (både det centrala ämbetsverket och det regionala verket på Åland), Transport- och kommunikationsverket (Traficom), Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), Olycksutredningscentralen, Skatteförvaltningen, Polisstyrelsen och Livsmedelsverket.

Av aktörerna inom **justitieförvaltningen och rättsväsendet** lämnades utlåtanden av högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, Försäkringsdomstolen, Marknadsdomstolen, Ålands tingsrätt, Åklagarmyndigheten, Utsökningsverket, Brottspåföljdsmyndigheten och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Av **organisationer, stiftelser och sakkunniginstanser** lämnades utlåtanden av STTK rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Akava ry och Svenska Finlands folkting.

Av **de politiska partierna** yttrade sig Svenska folkpartiet, Kristdemokraterna i Finland r.p., Centern i Finland r.p., Gröna förbundet r.p. och Vänsterförbundet r.p.

Av **universiteten** gav Åbo Akademi ett utlåtande.

Av **de åländska organisationerna** lämnades utlåtanden av Akava-Åland rf, Ålands Näringsliv rf och Företagarna på Åland rf.

Av **myndigheterna i kommunerna på Åland** lämnade Mariehamns stad och Ålands Kommunförbund utlåtanden.

Utlåtande lämnades dessutom av Ålandsdelegationen och Kyrkostyrelsen.

Ålands landskapsregering har lämnat ett skriftligt ställningstagande till propositionsutkastet.

Alla utlåtanden som lämnats om propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskod OM016:00/2013.

2 Sammandrag av utlåtandena

I detta sammandrag läggs fokus endast på de ställningstaganden som avviker från det propositionsutkast som sändes på remiss. Utlåtandena innehöll också mycket positiv respons.

De högsta laglighetsövervakarna

Riksdagens justitieombudsman (JO) anser att den föreslagna regleringen, dvs. 13 §, enligt vilken lagtinget endast på framställning av riksåklagaren skulle besluta om väckande av tjänsteåtal mot en medlem av Ålands regering vid ett tjänstebrott är problematisk i fråga om det straffrättsliga tjänsteansvaret och de högsta laglighetsövervakarnas behörighet.

Riksdagens justitieombudsman anser också att den föreslagna 29 § är problematisk i fråga om förfarandet. Det föreslagna förfarandet för överföringen av den på riksdagen ankommande lagstiftningsbehörigheten till lagtinget anses problematiskt i ett hänseende som gäller de i grundlagen föreskrivna bestämmelserna om riksdagens lagstiftningsbehörighet, riksdagens behandling av lagstiftningsinitiativ och lagförslag, samt det i riksdagens arbetsordning föreskrivna anhängiggörandet av riksdagsärenden. Enligt riksdagens justitieombudsman är de föreslagna ändringar betydande och av principiell karaktär. De skulle påverka och ingripa i det i grundlagen föreskrivna kärnområdet för riksdagens lagstiftningsbehörighet. Förslaget redogör enligt JO:s utlåtande inte för eller motiverar hurdan reglering det nya förfarandet skulle medföra för riksdagens arbete.

I 72 § i lagförslaget föreskrivs det om Ålands internationella ansvar för de internationella förpliktelser som Åland förhandlat fram. Enligt den föreslagna paragrafen skulle en meningsskiljaktighet om ett belopp som Åland ska ersätta till staten i sista hand avgöras som ett förvaltningstvistemål i högsta förvaltningsdomstolen. I 11 kap. i lagförslaget föreskrivs det om frågor som gäller Europeiska unionen. I 83 § i lagförslaget föreskrivs det om Ålands nationella ansvar och i 84 § om jämkning av ansvarsbelopp. Även då skulle en meningsskiljaktighet om ansvarsbeloppets storlek i sista hand avgöras som ett förvaltningstvistemål i högsta förvaltningsdomstolen. Riksdagens justitieombudsman anser att regleringen i viss mån är inkonsekvent när tvister om internationella förpliktelser och nationellt ansvar för Europeiska unionens förpliktelser i sista hand avgörs som förvaltningstvistemål i högsta förvaltningsdomstolen, medan tvister om administrativa åtgärder i sista hand skulle avgöras i högsta domstolen. Den senare regleringen och behandlingen av meningsskiljaktigheter i högsta domstolen grundar sig på den gällande självstyrelselagen. Enligt JO skulle karaktären av sådana administrativa åtgärder snarare kunna tala för att meningsskiljaktigheter behandlas och avgörs i högsta förvaltningsdomstolen, som har förvaltningsrättslig kompetens, eller för att högsta domstolens samsättning skulle breddas med den förvaltningsrättsliga kompetens som krävs.

Justitiekanslern i statsrådet har i sitt utlåtande dryftat Ålands särställning och tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. I utlåtandet framförs ytterst kritiska kommentarer. Enligt utlåtandet har konsekvenserna av de ändringar som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen för vanliga ålänningar, såväl fysiska personer som företag och andra sammanslutningar, inte analyserats i propositionen. Enligt justitiekanslern innehåller propositionen allvarliga språkliga problem, oklarheter och inkonsekvenser. Justitiekanslerns uppfattning är att de föreslagna avvikelserna från grundlagen gör det möjligt att försvaga ålänningarnas grundläggande fri- och rättigheter. Justitiekanslern betonar att normerna på grundlagsnivå och de grundläggande fri- och rättigheterna är avsedda att principiellt skydda den enskilda människan mot eventuella rättskränkningar.

Det sätt på vilket propositionen är skriven får mycket kritik av justitiekanslern. Utkastet anses vara svårläst och internt inkonsekvent. Bland annat anses den föreslagna 6 §, som gäller kommunalförvaltningen, vara oklar.

Den föreslagna 13 §, som gäller tjänsteåtal mot en medlem av Ålands regering, anses vara problematisk. Förslagets 13 § anses enligt utlåtandet ge upphov till ett nytt arrangemang där ett politiskt organ fattar beslut om eller ger tillstånd till att väcka åtal. Justitiekanslern lyfter i sitt utlåtande bl.a. fram problemen i anslutning till rikets ministeransvarighetssystem och de rekommendationer i ärendet som getts av Europarådets organ mot korruption (Greco).

Justitiekanslern förhåller sig mycket kritisk till den föreslagna 28 § 1 mom. 1 punkten enligt vilken *"Riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar Åland i fråga om*

1) stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag, dock så att en ändring av grundlagen som skulle innebära att lagtingets lagstiftningsbehörighet begränsas, inte behöver iakttas vid stiftandet av en lagtingslag". Enligt justitiekanslern ska propositionen innehålla en bedömning av vilka konsekvenser ändringen får för invånarna på Åland och deras grundläggande fri- och rättigheter. Enligt utlåtandet vore det bra att komplettera propositionen med exempel på vilken typ av landskapslagar som hittills har förordnats att förfalla, men som i fortsättningen borde godkännas i lagstiftningskontrollen.

Utlåtandet innehåller dessutom allvarlig kritik även mot andra paragrafer. Justitiekanslern förhåller sig kritisk till 39 § 2 mom. som gäller överklagande av förvaltningsbeslut. Stora problem är enligt justitiekanslern förbundna även med 44 §, som gäller överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. I utlåtandet kommenteras också 47 § i vilken ingår särbestämmelser inom Ålands förvaltningsbehörighet, och i samband med detta lyfter justitiekanslarsämbetet också mera ingående fram de högsta laglighetsövervakarnas behörighet på Åland. Enligt justitiekanslerns utlåtande har de högsta laglighetsövervakarnas behörighet i övervakningen av myndigheter och andra som sköter offentliga uppdrag såväl på Åland som i övriga Finland betraktats som en självklarhet åtminstone fram till nyligen. Justitiekanslern påpekar att ingenting tyder på att den högsta laglighetsövervakningens behörighet på Åland hittills skulle ha varit begränsad på något sätt. Den föreslagna bestämmelsen kan enligt justitiekanslern skapa oklarhet.

Justitiekanslern föreslår också ändringar i 49 § som gäller lagtingets och Ålands regerings initiativ och i 52 § som gäller Ålandsärenden i statsrådet och föredragningen av dem. I utlåtandet konstateras det också att motiveringen till 99 §, som gäller företräde för grundlagen och självstyrelselagen, inte är tillräcklig.

Till slut konstaterar justitiekanslern att det sannolikt blir nödvändigt att återkomma till de föreslagna bestämmelser som lyfts fram i utlåtandet och eventuellt också till andra bestämmelser senast i föredragningskedet.

De högsta domstolarna

Högsta förvaltningsdomstolen har kommenterat 25 § i lagförslaget (Skiljande av ledamot eller suppleant i delegationen för Ålandsärenden från uppdraget) och önskar att den preciseras.

Högsta domstolen (HD) har i sitt utlåtande särskilt fokuserat på lagstiftningskontrollen av landskapslagar och förhållandet mellan självstyrelselagen och grundlagen. Dessutom har HD tagit ställning till några andra frågor.

HD upprepar i sitt utlåtande de synpunkter som den framfört i sitt utlåtande om Ålands-kommitténs slutbetänkande (12 oktober 2017, OH2017/126) i fråga om 34 §, som gäller hur lagstiftningskontrollen ska genomföras.

HD anser att 28 § 1 mom. 1 punkten och 99 § till sitt innehåll lämnar rum för tolkning och att motiveringarna till dem är oklara. Motiveringarna innehåller enligt HD skrivningar som är internt inkonsekventa och delvis verkar stå i strid med ordalydelsen i bestämmelserna.

Enligt HD är 28 § 1 mom. 1 punkten svårförståelig och motiveringen till förslaget ger en motstridig och oklar bild av syftet med begränsningen. I synnerhet är begränsningsbestämmelsens förhållande till bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna oklart enligt HD. HD påminner också om grundlagsutskottets ståndpunkt till en liknande bestämmelse i samband med att den nu gällande självstyrelselagen (RP 73/1990 rd) stiftades (GrUB 15/1990 rd). HD anser att 28 § 1 mom. 1 punkten är problematisk.

Högsta domstolen anser att den andra meningen i 99 § 2 mom. är vilseledande.

HD har också kommenterat 13 § som gäller tjänsteåtal mot en medlem av Ålands regering. HD anser att den föreslagna bestämmelsen är oklar och föreslår en ändring i hur paragrafen är formulerad. I fråga om riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet anser HD att motiveringen är bristfällig när det gäller de högsta laglighetsövervakarnas rätt att utföra åtal eller förordna att åtal ska väckas på Åland i ett ärende som hör till deras laglighetsövervakning. Enligt HD bör detta förtydligas vid den fortsatta beredningen. HD påpekar också att den föreslagna 13 § och den övergångsbestämmelse i 110 § som hänför sig till den avviker från varandra.

HD förhåller sig kritisk till begreppet ”inom lagtingets lagstiftningsbehörighet” som används i 27 §. Uttrycket är enligt utlåtandet oklart, och HD föreslår att det uttryck som används i den gällande självstyrelselagen ska användas: ”inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet”.

HD anser att ordalydelsen i och motiveringen till 27 § 1 mom. 7 punkten strider mot varandra och uppmanar att detta ses över vid den fortsatta beredningen.

I den föreslagna 36 §, som gäller ikraftträdande av lagtingslagar i vissa skyndsamma fall, används uttrycket ”temporär lagtingslag”, men det talas också enbart om lagtingslag. Enligt HD:s utlåtande bör detta förtydligas vid den fortsatta beredningen.

HD anser att de föreslagna 76 och 77 §, som gäller behörighetsfördelningen vid genomförande av Europeiska unionens beslut, till vissa delar är principiellt problematiska. Det förblir bl.a. oklart om det är obligatoriskt eller inte att begära utlåtande av Ålandsdelegationen vid meningsskiljaktigheter. HD anser också att den föreslagna regleringen med beaktande av principen om lojalt samarbete enligt artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen inte är ett ändamålsenligt sätt att reglera beslutsmekanismen i ärenden där ett förvaltningsbeslut måste kunna fattas utan dröjsmål för att genomföra skyldigheter som följer av unionens rättsakter.

Ålandsdelegationen

Ålandsdelegationen har i sitt utlåtande konstaterat att delegationens ökade uppgifter också innebär ett behov av tilläggsresurser för den beredande personalen. Delegationen anser att lagförslagets 25 § 2 mom., som gäller skiljande av en ledamot och suppleant i Ålandsdelegationen från uppdraget, är oklart formulerad. Delegationen förhåller sig kritisk till 28 § 1 mom. 1 punkten, som gäller riksdagens behörighet i fråga om grundlagen, och konstaterar att det finns en risk för att befolkningen på Åland inte kommer att åtnjuta samma grundlagsskyddade fri- och rättigheter som övriga finländare. Framför allt kritiseras den nya bisatsen ”dock så att en ändring av grundlagen som skulle innebära att lagtingets lagstiftningsbehörighet begränsas, inte behöver iakttas vid stiftandet av en lagtingslag”, liksom motiveringen till den.

Enligt Ålandsdelegationens utlåtande bör det i 34 §, som gäller republikens presidents vetorätt, tas in en grund enligt vilken lagtinget anses ha överskridit sin lagstiftningsbehörighet om en bestämmelse i en landskapslag innebär en uppenbar avvikelser från en internationell förpliktelse, dvs. ett brott mot en internationell förpliktelse. Delegationen föreslår dessutom att 33 § 1 mom. ska ändras. Tidsfristen för delegationen att avge utlåtande om en lagtingslag bör enligt utlåtandet börja när lagtingets skrivelse med lagarna delges delegationen och inte justitieministeriet.

Ombudsmännen

Underrättelsetillsynsombudsmannen har i sitt utlåtande kommenterat den svenska termen ”statens säkerhet” som används i 28 § 1 mom. 15 punkten, på finska ”valtios turvallisuus” och i 20 punkten ”rikets säkerhet”, på finska även här ”valtios turvallisuus”. I 34 § 1 mom. i den föreslagna lagen använder man på svenska termen ”Finlands inre eller yttre säkerhet” och på finska termen ”Suomen sisäinen tai ulkoinen turvallisuus”. Enligt motiveringen till 28 § 1 mom. 15 punkten i den föreslagna lagen föreslås det att det nuvarande begreppet ”nationell säkerhet” moderniseras med begreppet ”statens säkerhet”. I den gällande självstyrelselagen för Åland använder man emellertid på finska termen ”valtios turvallisuus” och på svenska termerna ”statens säkerhet” och ”rikets säkerhet”, medan termen ”nationell säkerhet” enligt utlåtandet skulle vara mer modern.

I den allmänna motiveringen i utkastet till regeringsproposition och i regeringens proposition RP 106/2021 rd, som är under behandling i riksdagen, behandlas enligt underrättelsetillsynsombudsmannen den fråga som är delvis öppen för tolkning om Gränsbevakningsväsendets eller Försvarsmaktens handräckning som innefattar militära maktmedel till polisen på Åland. En situation där polisen behöver handräckning som innefattar militära maktmedel hotar sannolikt den nationella säkerheten och skulle därmed ingå i tillämpningsområdet för 28 § 1 mom. 15 punkten i den föreslagna självstyrelselagen för Åland.

Ministerierna

Statsrådets kansli föreslår att motiveringen till 28 § 17 punkten preciseras. Statsrådets kansli anser det vara ytterst viktigt att det inte råder oklarhet om giltigheten på Åland av lagstiftning som utfärdats med stöd av undantagsförhållanden, t.ex. förordningar som utfärdats med stöd av beredskapslagen.

Statsrådets kansli anser det vara bra att det i motiveringen till 34 § (Republikens presidents vetorätt) nämns den avgörandepraxis enligt vilken som överskridande av lagstiftningsbehörigheten också ansetts en situation där en landskapslag uppenbart strider mot EU-rätten.

Statsrådets kansli förhåller sig med reservation till den föreslagna 52 §, enligt vilken statsrådet under ledning av statsministern kan behandla aktuella åländska frågor av principiell eller vittomfattande betydelse i en sammansättning med de behöriga ministrarna och Ålands lantråd. Om det emellertid föreskrivs om en ny samordnande dialog, ska arrangemanget vara så lättstrukturerat som möjligt och det ska inte användas alltför ofta.

Enligt statsrådets kansli är syftet med de föreslagna ändringarna i ordalydelsen i de bestämmelser i självstyrelselagen som gäller EU-ärenden är inte alltid klart (t.ex. delgivning av Ålands ståndpunkt till Europeiska unionens institutioner enligt 74 §).

Utrikesministeriet anser det inte nödvändigt att demilitariseringen och neutraliseringen av Åland tas in i lagutkastets 3 §. Demilitariseringen och neutraliseringen regleras i folkrätten. Om man ändå stannar för att ta in demilitariseringen och neutraliseringen i självstyrelselagen, anser utrikesministeriet att det är viktigt att den föreslagna nya paragrafen inte är rättskonstituerande, utan endast konstaterande, vilket motsvarar motiveringen till paragrafen. Utrikesministeriet föreslår därför att 3 § i lagutkastet korrigeras så att den överensstämmer med den tanke som anges i motiveringen enligt följande: "Ålands demilitarisering och neutralisering regleras av folkrätten". Dessutom föreslog utrikesministeriet i sitt utlåtande flera terminologiska ändringar i motiveringen.

Inrikesministeriet föreslår att det ännu ska övervägas om den i 29–31 § i utkastet föreslagna möjligheten till överföring av lagstiftningsbehörighet i ett förenklat förfarande är motiverad.

Inrikesministeriet motsätter sig att skjutvapen och skjutförnödenheter tas in i 30 §. Ministeriet tar också fasta på terminologin i 28 § 1 mom. 15 punkten. Enligt utlåtandet bör "statens säkerhet" ersättas med termen "nationell säkerhet".

Försvarsministeriet anser det inte nödvändigt att Ålands demilitarisering och neutralisering tas in i självstyrelselagen (3 §). Om man ändå stannar för att ta in demilitariseringen och neutraliseringen i paragrafen, anser försvarsministeriet att det är viktigt att den föreslagna nya paragrafen inte är rättskonstituerande, utan endast konstaterande, vilket motsvarar motiveringen till paragrafen. Försvarsministeriet föreslår därför att 3 § i lagutkastet korrigeras så att den motsvarar den tanke som uttrycks i motiveringen på följande sätt: "Ålands demilitarisering och neutralisering regleras av folkrätten".

Enligt finansministeriets utlåtande är det motiverat att inte ha med apoteksskatten i avräkningsgrunden, eftersom en apotekavgift tas ut på Åland (specialmotiveringen till 58 §). Finansministeriet har många ändringsförslag när det gäller förfarandet för utnämning av landshövdingen (20 §). Finansministeriet har också framfört kritiska kommentarer till 6 § som gäller kommunalförvaltningen. Dessutom har finansministeriet föreslagit ändringar i övergångsbestämmelserna.

Jord- och skogsbruksministeriet föreslår att 46 § 3 punkten (Gemensam förvaltning), i vilken det föreskrivs att de åländska och de statliga myndigheterna, på det sätt som anges i en överenskommelseförordning, ska genomföra Europeiska unionens gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik på Åland, ska kompletteras med orden "till behövliga delar".

Kommunikationsministeriet betonar i sitt utlåtande att televerksamheten i sin helhet bör höra till riksdagens behörighet. Kommunikationsministeriet kan inte godkänna de föreslagna skrivningarna om ytterligare villkor i nätkoncessionerna som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet (28, 29 och 30 § i lagförslaget). När det gäller den föreslagna 28 § (riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland) upprepar kommunikationsministeriet den ståndpunkt som ministeriet framfört under hela beredningen av RP-utkastet om att televerksamheten i sin helhet ska höra till riksdagens behörighet.

Kommunikationsministeriet är berett att godkänna ordalydelsen i 28 § 40 punkten endast till den del det i den hänvisas till 27 §, dvs. "40) televerksamhet med de undantag som anges i 27 § 1 mom. 28 punkten" (och föreslår att i punkten stryks: "med beaktande av 29, 30 och 48 §"). I övrigt föreslår ministeriet att formuleringarna i 40 punkten stryks. Paragrafens 41 punkt motsvarar de gällande bestämmelserna och ministeriet understöder formuleringen.

Kommunikationsministeriet kan inte godkänna formuleringen i 29 § 6 punkten. Ministeriet betonar att det i de nätkoncessioner som statsrådet beviljar inte föreskrivs om frågor som enligt propositionen hör till Ålands lagstiftningsbehörighet. Enligt kommunikationsministeriet bör 6 punkten strykas ur lagförslaget. Landskapets samtycke till exempelvis nätkoncessioner ska skötas enligt nuvarande förfaranden och med iakttagande av bestämmelserna i 48 § 5 punkten i förslaget till självstyrelselag.

Kommunikationsministeriet kan inte godkänna formuleringen i 30 § 14 punkten och föreslår att den stryks och att behörigheten i fråga i sin helhet ska bibehållas som riksdagens behörighet (28 §).

Arbets- och näringsministeriet förhåller sig kritiskt till systematiken och förfarandet i 29 och 30 §, bl.a. till att konsekvenserna av eventuella överföringar inte har bedömts. Ministeriet förhåller sig kritiskt också till förfarandena i 30 § och motsätter sig bägge paragraferna.

Arbets- och näringsministeriet motsätter sig att konsumentrådgivningen inkluderas i 29 § och är av den åsikten att lagstiftningsbehörigheten i fråga om konsumentskydd och konsumentrådgivning inte kan vara fördelad mellan riket och Åland.

Ministeriet ställer sig avvaktande till att bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar ska ingå i 30 § 1 mom. 7 punkten. Arbets- och näringsministeriet förhåller sig kritiskt också till "fartygs- och handelsregistret" i 30 § 1 mom. 8 punkten. Enligt arbets- och näringsministeriets syn är det inte ändamålsenligt att inkludera måttenheter, mätinstrument och mätmetoder i 30 § 1 mom. 9 punkten. Arbets- och näringsministeriet understöder inte heller att otillbörligt förfarande i näringsverksamhet tas in i den föreslagna 30 §.

Ministeriet har i sitt utlåtande ett ändringsförslag till den punkt som gäller standardisering, dvs. till 27 § 1 mom. 35 punkten.

Arbets- och näringsministeriet anser det inte heller vara ändamålsenligt att i 30 § ta in det som föreslås i 30 § 1 mom. 15 punkten (tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller). Enligt utlåtandet är det med tanke på såväl konsumenterna som aktörerna inom branschen ändamålsenligt och logiskt att lagstiftningen i fråga hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Dessutom har ministeriet terminologiska kommentarer.

Arbets- och näringsministeriet förhåller sig också kritiskt till begreppet "Ålands regering". Arbets- och näringsministeriet anser det även vara viktigt att 95 § i lagförslaget kvarstår i den form som anges i det utkast till proposition som är på remiss. Arbets- och näringsministeriet understöder den föreslagna 77 § (Beslutsfattande när endast en förvaltningsåtgärd kan vidtas). Lagförslaget bör dock enligt utlåtandet förtydligas i fråga om 76–78 §.

Social- och hälsovårdsministeriet anser att den föreslagna bestämmelsen i 6 § 2 mom., enligt vilken de åländska kommunerna kan påföras nya uppgifter av rikslagstiftningsnatur endast om det har nåtts överenskommelse om ersättning för de kostnader som uppgifterna ger upphov till, är problematisk. Detta skulle enligt social- och hälsovårdsministeriet innebära att kommunerna på Åland när man lagstiftar om uppgifter skulle ha en starkare ställning än kommunerna annanstans i Finland. Social- och hälsovårdsministeriet påpekar att det enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis om kommunal självstyrelse är etablerat att den kommunala självstyrelsen har setts som ett särdrag, att det när kommunerna åläggs lagstadgade uppgifter ska säkerställas att en tillräcklig finansiering för att sköta uppgiften (finansieringsprincipen). Finansieringsprincipen har dock inte inneburit att staten och kommunerna måste ha nått en överenskommelse om de kostnader uppgiften ger upphov till innan kommunen kan åläggas uppgiften. Den föreslagna bestämmelsen avviker således enligt social- och hälsovårdsministeriet avsevärt från den etablerade tolkningen av finansieringsprincipen. Med tanke på att det redan i nuläget ofta råder olika uppfattningar om kostnaderna skulle bestämmelsen begränsa riksdagens utövande av lagstiftningsbehörighet. På grundval av detta motsätter sig social- och hälsovårdsministeriet den föreslagna bestämmelsen.

Beträffande förslagets 29 och 95 § anser social- och hälsovårdsministeriet det nödvändigt att exempelvis arbetarskydd och teknisk anordningar som en del av arbetsrätten och apoteksväsendet liksom i den gällande lagstiftningen fortsätter höra till riksdagens lagstiftningsbehörighet. Social- och hälsovårdsministeriets anser det viktigt att 95 § inte gäller allmänt bindande kollektivavtal.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår dessutom preciseringar i motiveringarna.

Miljöministeriet föreslår i sitt utlåtande en precisering av den föreslagna 27 § 19 punkten (Lagtingets lagstiftningsbehörighet) när det gäller kemikalier. Enligt miljöministeriet verkar det som att kemikalier inte kan höra till lagtingets lagstiftningsbehörighet, eller åtminstone räcker inte det undantag enligt 28 § 1 mom. 46 punkten som nämns i bestämmelsen till den del som omfattas av riksdagens behörighet.

Enligt miljöministeriets utlåtande finns det skäl att motivera de standarder som nämns i 27 § 35 punkten på ett mer exakt och noggrant avgränsat sätt.

I fråga om 28 § (Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland) konstaterar miljöministeriet om 1 mom. 46 punkten "Apoteksväsendet, mediciner och medicinska anordningar, narkotika och för konsumentmarknaden förbjudna psykoaktiva ämnen samt framställning och användning av kemikalier som är giftiga för människan" att det utifrån förslaget förblir oklart om hänvisningen till framställning och användning av vissa kemikalier innebär att riksdagens lagstiftningsbehörighet omfattar de frågor som hör till kemikalielagens tillämpningsområde, eller något annat. Enligt miljöministeriet skulle det vara bra att precisera saken, också i förhållande till den anknytande 27 § 19 punkten. Det nya begreppet "kemikalier som är giftiga för människan" är enligt miljöministeriet också förknippat med problem och motsvarar inte ett modernt språkbruk, till skillnad från vad som nämns i förslaget (samma anmärkning gäller 48 § 7 punkten där begreppet upprepas). Mot bakgrund av den moderna kemikalielagstiftningen är det skäl att tala om "kemikalier som klassificeras som farliga", varvid det hänvisas till EU:s CLP-förordning. Miljöministeriet anser att det också i övrigt är bra att använda terminologin i kemikalielagen (599/2013, 6 §).

Miljöministeriet önskar att 50 § (Samråd, samtycke och överenskommelse) preciseras. Dessutom föreslår miljöministeriet att motiveringen till 39 § 2 mom. preciseras i fråga om överklagande av förvaltningsbeslut.

Statliga myndigheter

Statens ämbetsverk på Åland har kommenterat 20 § i vilken föreskrivs om landshövdingen och anser att högre högskoleexamen är ett nödvändigt behörighetsvillkor. Statens ämbetsverk förhåller sig kritiskt till 29 § och föreslår att hela paragrafen stryks och att förteckningen över behörighetsområden i 29 § flyttas till 30 §. Ämbetsverket förhåller sig särskilt kritiskt till några av de behörighetsområden som skulle vara överförbara: släkt- och förnamnen och föreningsregistret. Enligt Statens ämbetsverk på Åland borde släkt- och förnamnen liksom föreningsregistret finnas i antingen 28 eller 30 §. Statens ämbetsverk på Åland föreslår också ett förtydligande av 40 § 2 mom. i lagförslaget. Dessutom föreslår ämbetsverket ett tillägg till övergångsbestämmelserna i fråga om statsanställda.

Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet (Fimea) har föreslagit vissa preciseringar i motiveringstexterna.

Konkurrens- och konsumentverket motsätter sig att lagstiftningsbehörigheten i fråga om ordnandet av konsumentrådgivning på Åland tas in i förteckningen i 29 § över verksamhetsområden som kan överföras från riksdagen till lagtinget genom beslut av lagtinget.

Folkpensionsanstalten (FPA) har i sitt utlåtande föreslagit att begreppen "socialförsäkring" och "socialvård" ska förklaras mera exakt i motiveringen samt att lagen om handikappförmåner (570/2007) ska beaktas i lagförslaget.

Enligt Statistikcentralens utlåtande skulle den överenskommelseförordning om samarbete med Ålands statistikmyndighet som föreslås i lagutkastet vara en onödig ökad administrativ börda, som också skulle försvåra anpassningen av statistikproduktionen och samarbetet mellan ämbetsverken till föränderliga förhållanden och informationsbehov. Statistikcentralen understöder inte den föreslagna praxisen om att samarbetet inom statistikväsendet skulle regleras genom förordning. Statistikcentralen har goda erfarenheter av det nuvarande avtalsbaserade samarbetet med Ålands statistikmyndighet. Statistikcentralen förhåller sig kritisk också till den i 46 § föreslagna skyldigheten att i den statistik som statliga myndigheter publicerar redovisa uppgifter om Åland fristående från uppgifterna om övriga Finland där det är möjligt. Om detta betyder att uppgifterna om Åland i fortsättningen inte kan ingå i uppgifterna om Finland, anser Statistikcentralen att detta inte är möjligt. I Statistikcentralens alla offentliggöranden av statistik publiceras uppgifterna om Åland separat när områdesindelningar som är mindre än hela Finland används.

Ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland betonar att det är viktigt att begreppen definieras exakt. I nuläget har det enligt Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland uppstått tolkningsproblem och eventuella brister i lagstiftningen beträffande den föreslagna 27 § 29 punkten som gäller vägar, kanaler, vägtrafik etc. Arbetarskyddsmyndigheten föreslår att innehållet i ordet vägtrafik förtydligas i propositionens specialmotivering genom att återspegla termen till exempel mot innehållet i vägtrafiklagen och lagen om transportservice. Enligt utlåtandet vore det bra att i motiveringstexten ta upp om ordet vägtrafik också omfattar till exempel sociallagstiftningen inom vägtrafiken. Arbetarskyddsmyndigheten betonar att EU-rätten har en stor betydelse till exempel när det gäller bestämmelserna om kör- och vilotider och att behörighetsgränserna bör föreskrivas exakt.

Enligt utlåtandet från Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) behövs det tydligare bestämmelser om fördelningen av behörigheten i flera frågor, såsom frågor gällande register och behandling av klagomål. Exempelvis bör kostnads- och språkfrågorna mellan Åland och Valvira gällande olika register föreskrivas på ett tydligare sätt, så att samarbetet med åländska myndigheter ska vara så effektivt som möjligt för landskapet.

Enligt 27 § 1 mom. 18 punkten i lagutkastet ska lagtinget ha lagstiftningsbehörighet i fråga om tobaksprodukter. Enligt Valvira är det motiverat att precisera bestämmelsen.

Enligt Valvira bör 27 § 1 mom. 21 punkten i den föreslagna självstyrelselagen förtydligas så att det av punkten ska framgå att rikets lagstiftning, dvs. 7 § i alkohollagen (1102/2017) som tillämpas på fartyg i trafiken mellan riket och Åland, eller lagstiftningen om servering av alkoholdrycker på Åland har företräde. Formuleringen av punkten anser Valvira anger inte heller på ett tydligt sätt om Åland har både lagstiftningsbehörighet att bevilja serveringstillstånd och lagstiftningsbehörighet att reglera tillståndspliktig verksamhet på Åland.

Enligt Valviras utlåtande verkar det som om det finns ett behov att precisera fördelningen av behörigheten mellan olika myndigheter när det gäller tillsynen över hälso- och sjukvården.

Naturresursinstitutet kommenterar i sitt utlåtande lagförslagets 46 § när det gäller statistik.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata förhåller sig i sitt utlåtande avvakande till överföring av eventuell behörighet i frågor som gäller för- och efternamn till Ålands lagting på det sätt som anges i 29 § i lagförslaget. Enligt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är överföringen förknippad med risker samt med nya frågor som sannolikt också har budgetkonsekvenser och som måste lösas.

Riksarkivet anser att bestämmelserna i 48 § 15 och 16 punkten, som gäller arkivering, i stor utsträckning gäller arkivalier i analog form. Det förblir delvis oklart vad som avses med arkivalier. Lagstiftningen bör göra det möjligt för Åland att ha kostnadseffektiva, moderna och säkra arkiveringslösningar som inte längre på samma sätt som tidigare är bundna till en viss plats. Av detta följer inte att det inte alltjämt finns ett behov av att säkerställa att uppgifterna om Åland bevaras och att landskapet och invånarna där har rätt att få information om och tillgång till sådant material.

Riksarkivet vill i fråga om 47 § (Särbestämmelser inom Ålands förvaltningsbehörighet) framhålla att det finns skäl att specificera vad det i 2 och 3 punkten avsedda utlåtandet ska gälla. Riksarkivet föreslår att de beslut som gäller kommuner ska vara en angelägenhet mellan landskapsregeringen och kommunerna och att det inte finns något behov av att begära utlåtande av Riksarkivet. Enligt utlåtandet kan termen behörig riksmyndighet i den föreslagna paragrafen ändras direkt till Riksarkivet.

Lantmäteriverket har i sitt utlåtande påpekat att den föreslagna 30 § 16 punkten, enligt vilken fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning, kan medföra problem och extra kostnader.

Lantmäteriverkets regionala ämbetsverk på Åland föreslår en strykning av 30 § 16 punkten (fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter) i lagförslaget.

Transport- och kommunikationsverket Traficom understöder inte förslaget om nätcessioner inom televerksamheten, enligt vilket det behörighetsområde som gäller beslut om tilläggsvillkor som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet i anslutning till nätcessioner inom televerksamheten som statliga myndigheter beviljar teleföretag på Åland kunde överföras till lagtingets behörighet genom lagtingslag.

Transport- och kommunikationsverket föreslår att det bör övervägas om det utvidgade tillämpningsområdet för 27 § 1 mom. 28 punkten (Lagtinget har lagstiftningsbehörighet i fråga om postväsendet samt utövandet av televisions- och radioverksamhet på Åland) också ska framgå av själva paragraftexten.

Enligt Transport- och kommunikationsverkets uppfattning vore det bra att i propositionen precisera behörighetsfördelningen mellan lagtinget och riksdagen i ärenden som gäller integritetsskydd vid elektronisk kommunikation, dvs. den elektroniska kommunikationens konfidentialitet. Enligt utlåtandet vore det för tydlighetens skull bra att i propo-

sitionen uttryckligen ta ställning till hur behörigheten i ärenden som gäller integritetsskydd vid elektronisk kommunikation framöver ska fördelas, eftersom denna reglering endast delvis hör till området för televerksamhet. Detta är alltså av betydelse särskilt i fråga om andra aktörer än teleföretag, eftersom bestämmelserna om integritetsskydd vid elektronisk kommunikation också gäller sammanslutningsabonnenter och andra kommunikationsförmedlare och de för närvarande enligt Transport- och kommunikationsverkets uppfattning tillämpas också på enheter inom den offentliga förvaltningen på Åland.

Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) har i sitt utlåtande kommenterat terminologin i 28 § 1 mom. 46 punkten (Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland), 48 § 7 punkten (Särbestämmelser inom statens förvaltningsbehörighet) och 27 § 1 mom. 19 punkten (Lagtingets lagstiftningsbehörighet).

Olycksutredningscentralen har i sitt utlåtande lyft fram oklarheter i fråga om behörigheten. Enligt utlåtandet är det i ljuset av den gällande och föreslagna lagstiftningen oklart i vems behörighet det ingår att på Åland utreda de stora olyckor som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser, de tillbud till stora olyckor som avses i 2 § 2 mom. i samma lag samt övriga olyckor och tillbud som inträffar inom andra sektorer än handelssjöfart eller luftfart.

Olycksutredningscentralen föreslår att det i 28 § 1 mom. i den nya självstyrelselagen för Åland föreskrivs separat att säkerhetsutredning hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet. På motsvarande sätt bör även den punkt om säkerhetsutredning som ska läggas till i 28 § 1 mom. i den nya självstyrelselagen för Åland, som gäller säkerhetsutredning, läggas till som ett undantag beträffande allmän ordning och säkerhet i 27 § 1 mom. 10 punkten, som gäller lagtingets lagstiftningsbehörighet. Dessa ändringar skulle enligt utlåtandet förtydliga behörighetsfördelningen som gäller säkerhetsutredning, trygga utredningsförutsättningarna för en genomslagskraftig säkerhetsutredning samt säkerställa ett snabbt inledande av säkerhetsutredning även på Åland, oberoende av den allvarliga olyckans eller tillbudets art.

Polisstyrelsen föreslår en ändring av den föreslagna 53 § om handräckning. Enligt 53 § i lagförslaget ska rikets myndigheter inom ramen för sin allmänna behörighet på begäran av Ålands regering ge de myndigheter som är verksamma på Åland handräckning vid skötseln av de uppgifter som hör till självstyrelsen. Polisstyrelsen betonar att handräckningen aldrig får äventyra skötseln av polisens grundläggande uppgifter och föreslår en formulering enligt vilken en förutsättning för handräckningen inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som föreskrivits för myndigheten i fråga.

Polisstyrelsen anser det inte vara möjligt att inkludera skjutvapen och ammunition i 30 §, där de behörighetsområden räknas upp som kan överföras från riksdagen till lagtinget i vanlig lagstiftningsordning. Enligt utlåtandet har skjutvapen och ammunition ett nära samband med statens säkerhet, och statens säkerhet och vapensäkerheten kan inte skiljas åt.

Livsmedelsverket föreslår flera ändringar i motiveringarna. Livsmedelsverket anser dessutom att det i propositionen på ett tydligt sätt bör anges att Ålands lagting inte kan stifta lagar som strider mot EU-rättsakter. Livsmedelsverket har kommentarer också till terminologin.

När det gäller 28 § 39 punkten och 30 § 18 punkten begär Livsmedelsverket att propositionen ska kompletteras till den del att det i fråga om växtskadegörare bör talas om att förhindra att växtskadegörare kommer in och sprider sig i landet, så att hela växtskyddslagstiftningen blir beaktad.

När det gäller 48 § 7 punkten i propositionen begär Livsmedelsverket att propositionen ska kompletteras till den del att det i fråga om växtskadegörare bör talas om att förhindra att växtskadegörare kommer in och sprider sig i landet, så att hela växtskyddslagstiftningen blir beaktad. När det gäller 48 § 14 och 15 punkten i propositionen samt i allmänhet ärenden gällande arkivering konstaterar Livsmedelsverket att propositionen utgår från antagandet att uppgifterna/arkivmaterialet förvaras i pappersform. Livsmedelsverket har också ett elektroniskt arkiv i fråga om skötseln av uppgifterna som utbetalande organ.

Livsmedelsverket föreslår också en precisering av 109 § i fråga om den lagstiftning som ska tillämpas med anledning av ändringarna i fördelningen av lagstiftningsbehörighet.

Justitieförvaltningen och rättsväsendet

Marknadsdomstolen konstaterar att det bör anses önskvärt att man i fråga om försvars- och säkerhetsupphandling enligt lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling i den nya självstyrelselagen för Åland förtydligar huruvida de nämnda upphandlingsärendena omfattas av lagtingets lagstiftningsbehörighet (upphandlingsärenden) eller av riksdagens lagstiftningsbehörighet (ärenden som gäller landets försvar).

Försäkringsdomstolen har i sitt utlåtande kommenterat 40 § 1 mom. 1–3 punkten som gäller behörig besvärsmyndighet. Försäkringsdomstolen fäster uppmärksamhet vid att om det föreskrivs om undantag gällande besvärordningen i de ärenden gällande social trygghet som enligt rikets lagstiftning hör till försäkringsdomstolens behörighet, bör det vid stiftandet av dem tydligt anges vilken förmån samt vilken myndighet som beviljar förmånen undantaget gäller.

Riksåklagaren har kommenterat den föreslagna 13 § som gäller tjänsteåtal mot en medlem av Ålands regering. Enligt utlåtandet har riksåklagarens roll i 13 § 1 mom. beskrivits något otydligt. Enligt den föreslagna lagtexten ska åtal alltid väckas av en av riksåklagaren utsedd åklagare. I motiveringen till bestämmelsen konstateras det däremot att riksåklagaren kan gå vidare i tjänsteåtalsärenden utan den framställning till lagtinget som avses i paragrafen i sådana tjänstebrottsärenden som inte hör till lagtingets beslutande-rätt. Enligt riksåklagaren är lagtexten och motiveringen motstridiga. Av ordalydelsen i motiveringen kan man få uppfattningen att riksåklagaren alltid själv också gör åtalsprövningen i dessa ärenden. Enligt utlåtandet finns det inget behov för att åtal om tjänstebrott mot medlem av Ålands regering alltid ska väckas av en av riksåklagaren utsedd åklagare. Riksåklagaren anser att det inte bör föreskrivas om att det är uteslutande riksåklagaren som får väcka åtal vid tjänstebrott där lagtinget inte fattar beslut om att väcka åtal. Riksåklagaren föreslår att ordalydelsen i 13 § 1 mom. i lagförslaget ska vara följande: "Åtal mot en medlem av Ålands regering för tjänstebrott behandlas i första rättsinstans vid Åbo hovrätt." Samtidigt föreslås det att momentets punkt "Åtalet utförs av en av riksåklagaren utsedd åklagare" flyttas till paragrafens 2 mom. så att det endast gäller

de situationer där lagtinget har behörighet att väcka åtal. Enligt riksåklagaren är definitionen av brottsärenden i 13 § 2 mom. i lagförslaget otydlig. I utlåtandet föreslås det att definitionen ska preciseras.

Ålands tingsrätt anser att det föreslagna 40 § 2 mom. om behörig besvärsmyndighet är oklart och föreslår att det preciseras genom blankettlagstiftning. I den föreslagna 89 §, som gäller individens språkliga rättigheter, föreslår Ålands tingsrätt en närmare definition av vad som avses med "eget språk" när det gäller juridiska personer. Ålands tingsrätt föreslår också en ändring i 89 § 3 mom. när det gäller översättningar.

Utsökningsverket föreslår en korrigerande motivering till 89 § om individens språkliga rättigheter vid domstolar och statliga myndigheter på Åland.

Universiteten

Åbo Akademi ställer sig positiv till lagförslaget.

Partierna

Centern i Finland r.p. understöder lagförslaget och är av den åsikten att det inte är ändamålsenligt att utvidga de behörighetsområden som avses i 29 och 30 § från det föreslagna.

Svenska folkpartiet understöder lagförslaget.

Kristdemokraterna (KD) har fäst uppmärksamhet vid 30 § i lagförslaget och prövningen i fråga om de behörighetsområden som anges i den. KD anser att det är motiverat att noggrannare överväga de behörighetsområden som ska skrivas in i paragrafen redan innan lagförslaget överlämnas till riksdagen, och om det redan vid den preliminära granskningen framkommer betydande svårigheter och hinder för en ändring av lagstiftningsbehörigheten, bör möjligheten till överföring inte skrivas in i lagen. Enligt den föreslagna 30 § 1 mom. 2 punkten kan lagstiftning som gäller religiösa samfund, med undantag för kyrkolagen, senare överföras från riksdagen på lagtinget i enkel lagstiftningsordning. Religionssamfundens verksamhet regleras centralt av religionsfrihetslagen, som har ett nära samband med hur man i praktiken tryggar de grundläggande fri- och rättigheterna i Finland när det gäller religionsfriheten. Kristdemokraterna anser det nödvändigt att innan lagförslaget överlämnas närmare utreda smärtpunkter i anslutning till decentraliseringen av behörigheten mellan riket och självstyrelsen i en fråga av detta slag som hänför sig till en grundläggande rättighet. Enligt KD är det motiverat att fråga sig om en eventuell ändring försätter religionssamfundet i en ojämlig ställning i Finland. I KD:s utlåtande lyfts också fram praktiska utgångspunkter med tanke på verksamheten i de religionssamfund vars verksamhet för närvarande sträcker sig till Åland. En eventuell differentiering av lagstiftningen får enligt utlåtandet inte skapa hinder för denna verksamhet. Enligt utlåtandet bör man som en egen helhet beakta den ortodoxa kyrkan, vars verksamhet regleras i en egen lag, lagen om ortodoxa kyrkan.

Gröna förbundet understöder lagstiftningsprojektet och hoppas att man vid den fortsatta beredningen särskilt tar hänsyn till att regleringen är så entydig och heltäckande som

möjligt och att behörighetsförhållandena är klara, att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses och att nivån på säkerheten inom gruvdriften och på miljöskyddet inte försvagas genom propositionen.

Vänsterförbundet understöder reformen av självstyrelselagen och verkar motsätta sig att arbetsrätten tas med i 30 § (Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning). Enligt Vänsterförbundet finns det också allvarliga problem med att i fråga om socialförsäkring och arbetspensionskydd differentiera regleringen mellan riket och Åland, och man bör förhålla sig restriktivt till detta. Vänsterförbundet betonar också att gruvlagstiftningen bör utvecklas i en mer ambitiös riktning i hela landet i första hand med tanke på miljövärd och ansvarsfullhet. Enligt Vänsterförbundet ska man vid eventuell gruvdrift och utvinning av mineralfyndigheter i marken säkerställa att en hög miljöskyddsnivå och lokalbefolkningens rättigheter respekteras.

Åländska myndigheter

Ålands kommunförbund föreslår ett tillägg till antingen 61 §, som gäller ändring av avräkningsgrunden, eller en precisering av 6 § 2 mom. som gäller finansieringen av åländska kommuner.

Mariehamns stad ställer sig kritisk till den föreslagna 6 § som gäller kommunalförvaltningen och föreslår ändringar i den.

Arbetsmarknadsorganisationerna

Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf och Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf har lämnat ett gemensamt utlåtande. I utlåtandet framförs kritik mot beredningsprocessen. Man anser att arbetsgruppens arbete inte har varit offentligt och att arbetsmarknadens parter inte har hörts. Enligt utlåtandet från STTK och FFC bör regleringen om arbetspensionskydd lämnas utanför lagtingets lagstiftningsbehörighet, dvs. 27 § 4 punkten i lagförslaget bör ändras i detta avseende. Enligt utlåtandet bör lagtingets lagstiftningsbehörighet inte utvidgas så att bestämmelserna om jämställdhet och jämlikhet i praktiken inte är enhetliga inom hela Finland. STTK och FFC anser också att 30 § 3, 4, 5 och 6 punkten i lagförslaget är problematiska. STTK och FFC framför att det vid den fortsatta beredningen och riksdagsbehandlingen ännu bör preciseras på motiveringsnivå i fråga om 95 § att kollektivavtalen inte ingår i lagförslaget.

Akava anför att det vid den fortsatta beredningen och riksdagsbehandlingen ännu bör preciseras på motiveringsnivå också i fråga om 95 § att kollektivavtalen inte ingår i lagförslaget.

Akava förhåller sig kritiskt till det som föreslås i 30 § 3, 4, 5 och 6 punkten, enligt vilka lagtinget genom lagtingslag ensidigt kan överföra lagstiftningsbehörighet i vissa frågor som gäller arbetslivet till sig självt.

Organisationer och stiftelser samt sakkunniga

Svenska Finlands folkting föreslår att allmänt bindande kollektivavtal ska tas in i 95 § (Föreskrifter och information på svenska). Folktinget föreslår också en precisering av 95 § 2 mom.

Åländska organisationer

Ålands Näringsliv har i sitt utlåtande tagit ställning till 95 § (Föreskrifter och information på svenska) och är av den åsikten att de allmänt bindande kollektivavtalen bör ingå i paragrafen. Ålands Näringsliv föreslår också att i 29 § (Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan övertas av lagtinget) ska ingå de behörighetsområden som föreslogs i Ålandskommitténs slutbetänkande 2013.

Företagarna på Åland anser i sitt utlåtande att allmänt bindande kollektivavtal bör ingå i 95 § (Föreskrifter och information på svenska). Dessutom önskas flera behörighetsområden enligt 29/30 § (Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan övertas av lagtinget samt Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning).

Religiösa samfund

Kyrkostyrelsen föreslår ett tillägg till övergångsbestämmelserna i fråga om terminologiska ändringar (t.ex. Ålands landskapsregering kommer i fortsättningen att vara Ålands regering).

Kyrkostyrelsen förhåller sig kritisk till 29 § 1 mom. 7 punkten, enligt vilken lagstiftningsbehörigheten i fråga om begravningsverksamhet ska höra till riksdagen och kunna övertas genom beslut av lagtinget, och till 30 § 1 mom. 1 punkten, enligt vilken folkbokföring ska höra till riksdagen och kunna överföras till Åland i enkel lagstiftningsordning.

Kyrkostyrelsen anser det vara mer motiverat att begravningsverksamheten ska kunna överföras till lagtingets lagstiftningsbehörighet endast med stöd av en i 30 § avsedd lag som stiftas av riksdagen och med lagtingets samtycke, för att de åländska församlingarnas ställning ska kunna tryggas. Med beaktande av den behörighet som enligt 20 kap. 7 § 2 mom. 4 punkten i kyrkolagen hör till kyrkomötet, anser dock Kyrkostyrelsen att utformandet av kyrkans egentliga ställningstagande i denna fråga hör till Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands kyrkomöte.

Justitieministeriet har begärt ett utlåtande av kyrkomötet.

Övriga kommentarer som framförts i utlåtandena

Utlåtandena innehöll dessutom många kommentarer till motiveringen. Det gavs många kommentarer om terminologin och språkdräkten, och remissinstanserna hade många konkreta förslag till ändring av ordalydelserna. Man begärde också att motiveringstexterna skulle förtydligas och att motstridigheter och överlappningar skulle undanröjas. Klarhet och begriplighet betonades.

Propositionen fick också många positiva kommentarer. I många utlåtanden konstaterades det att propositionsutkastet har utvecklats i en bättre riktning jämfört med Ålandskommitténs slutbetänkande 2013. Allmänt taget verkar det också finnas en omfattande konsensus om att självstyrelselagen bör uppdateras och utvecklas. I synnerhet betonades en klar behörighetsfördelning i flera utlåtanden.

Ålands landskapsregerings ställningstagande

Ålands landskapsregering har lämnat justitieministeriet ett ställningstagande daterat den 30 september 2021, där landskapsregeringen framför sin ståndpunkt inför de slutliga förhandlingarna om lagförslagets innehåll. Linjedokumentet innehåller tolv punkter som ur landskapets synvinkel är de viktigaste frågeställningar som man ännu måste komma överens om på politisk nivå mellan landskapsregeringen och statsrådet. Landskapsregeringen vill ha ändringar i följande paragrafer:

- 6 § Kommunalförvaltningen
- 28 § Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland
- 29 § Lagstiftningsbehörighet som hör till riksdagen och som kan övertas av lagtinget
- 34 § Republikens presidents vetorätt
- 48 § Särbestämmelser inom statens förvaltningsbehörighet
- 77 § Beslutsfattande när endast en förvaltningsåtgärd kan vidtas
- 93 § Rätten till inträde för fortsatta studier
- 95 § Föreskrifter och information på svenska
- 20 § Landshövdingen.

Landskapsregeringen föreslår dessutom att bestämmelser om behörigheten för justiti kanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman att granska åländskt förvaltningsområde ska regleras i en särskild lag som antas med lagtingets samtycke.